

RESTAURAREA LUCRĂRII NR.INV.P.12, *FEMEIA CU PAPAGAL*, AUTOR HANS CANON

FLORIAN HEREDEA*

RESTORATION OF WORK NO.INV.P.12, *WOMAN WITH PARROT*,
AUTHOR HANS CANON

Restoration of the work, inv.no.P.12, *Woman with Parrot*, by Hans Canon, from the collection of the Art Departament. The restoration process which led to the discovery of a new work, the museum's collection was enriched by a new work inventoried in the graphic collection.

Keywords: restoration, conservation, discovery, canvas support, new work

Activitatea muzeală, întrucât are ca obiect bunuri de patrimoniu, este reglementată printr-un întreg ansamblu legislativ defalcat pe toate palierele de organizare a activității muzeale. Aceste legi jalonează atribuții, obligații privind activitatea desfășurată în cadrul instituției muzeale, precum și gradul de specializare și competențe pe care personalul trebuie să le aibă. Activitatea în raport cu bunurile de patrimoniu, presupune interdisciplinaritate, cercetare, activitate de conservare și restaurare. Valorificarea patrimoniului din punct de vedere muzeal și științific, obligă la o abordare de acest gen. Abordarea științifică a bunurilor culturale presupune o specializare aprofundată a personalului muzeal, dedicare și pasiune.

Activitatea de restaurare și conservare în acest context, are o importanță deosebită, întrucât constituie baza care asigură valorificarea bunului cultural sub toate aspectele, cercetare științifică și valorificare muzeală. Întrucât acesta presupune contactul nemijlocit, direct cu bunul cultural, conservarea și restaurarea este jalonată de legi, tocmai pentru a proteja bunul cultural, legi care reglementează formarea profesională, specializările, acreditările profesionale ale restauratorului și conservatorului, precum și metodologia de abordare a actului de conservare și restaurare. Totodată, această legislație, în vederea protejării bunului cultural, reglementează și competențele tuturor celor care intră și interferează cu obiectul cultural (muzeograf, cercetător, conservator, restaurator, personal auxiliar al muzeului).

* Muzeul Țării Crișurilor – Complex Muzeal; e-mail: florianheredeas@yahoo.com

Bunul cultural este un ansamblu complex ce cuprinde parte materială reprezentată de totalitatea materialelor folosite la punerea în operă a acestuia, precum și partea informatizată a materiei reprezentată de imagine, text, formă, decor, precum și starea de conservare a acestuia ca rezultat al tuturor efectelor parvenirii acestuia în timp, reprezentată de efectele factorilor de mediu și rezultatul interferenței cu omul, precum și factorii accidentali catastrofici. Toate acestea fiind însumate în așa zisă *anamneză* a bunului cultural. Acest ansamblu constituie unicitatea fiecărui bun cultural, ceea ce obligă ca și problematica conservării și restaurării să țină cont de această unicitate, chiar dacă metodologia conservării și restaurării se supune unor reguli generale. Ea trebuie adaptată particularității și unicității bunului cultural. Și în cazul nostru lucrarea *Femeia cu papagal*, nr. inv. 12, autor Hans Canon, din colecția de artă universală a secției de Artă, într-adevăr păstrează caracteristicile menționate anterior de unicitate ale bunului cultural.

Conform metodologiei de restaurare și abordarea acestui proces s-a supus regulilor generale stipulate atât legislativ cât și metodologic, respectiv la primirea cererii pentru verificare în vederea expunerii s-a trecut la verificarea tuturor părților constituente din punct de vedere structural a lucrării, verificarea stării de conservare s-a făcut prin intermediul aparaturii și dotării laboratorului de restaurare. În urma verificărilor pe fiecare palier structural privind starea de conservare (șasiu, suport pânză, preparație, strat de culoare și strat de protecție), la verificarea suportului s-a observat o neconcordanță între desimea pânzei picturii *Femeia cu papagal*, și desimea pânzei de pe versoul lucrării. Pânza de pe versoul lucrării având o desime mai mare. Întrucât toaletarea pânzei picturii pe verso nu era corect făcută, pentru verificare s-a procedat la desfacerea acestei toaletări observându-se că de fapt sunt două pânze pe același șasiu. Pânza neavând urme ale unor scoateri anterioare de pe șasiu și nici urme de aderență între cele două pânze ca rezultat al unei dublări, am solicitat Comisiei de restaurare, formată din conservatorul secției, șeful secției de Artă, directorul instituției și restaurator, prezentând starea de fapt în cazul de fapt inv. nr. 12. Întrucât exista două suporturi pe același șasiu am solicitat comisiei verificarea conținutului primei pânze a șasiului cu presupunerea existenței a încă unei lucrări ale aceluiași autor. Manevra de scoatere a primei pânze s-a efectuat în prezența comisiei. Într-adevăr presupunerea existenței unei alte lucrări s-a adeverit, prima pânză conținând o scenă de gen cu doi copii, o eboșă realizată în creion și desen în pensulă care prezentau aceleași caracteristici stilistice cu prima lucrare cu *Femeia cu papagal*, deci, același autor. Conform reglementărilor legale, Comisia de restaurare a întocmit Proces-Verbal de constatare, iar restauratorul a întocmit actul justificativ pentru demararea procedurilor de înregistrare a

noii lucrări și includerea în inventarul Secției de Artă. Comisia a decis, întrucât modul de exprimare al imaginii din punct de vedere al tehnicii fiind o reprezentare grafică (desen) includerea acestei lucrări în colecția de grafică a Secției de Artă. Tot în Comisia de restaurare s-a decis ca această lucrare să rămână pe șasiul inițial, iar pentru lucrarea *Femeia cu papagal* să se confecționeze un șasiu nou regulamentar cu dimensiunile șipcilor adaptate la dimensiunea lucrării având traverse de rezistență în cruce pentru o și mai bună stabilizare a planeității lucrării *Femeia cu papagal*. Întrucât suportul lucrării prezenta urme de degradare conform vârstei lucrării, cu consecința pierderii rezistenței mecanice a suportului textil pentru evitarea unor fracturări ale acestuia în procesul de întindere și atașare la noul șasiu, în Comisie s-a decis dublarea marginilor și consolidarea întregului strat pictural pentru asigurarea acestuia la întinderea mecanică a suportului pentru atașarea la noul șasiu (aplicare feising de protecție pe stratul pictural).

În Comisia de restaurare, conform Procedurii Operaționale a patrimoniului mobil din cadrul Muzeului Țării Crișurilor Oradea, s-au prezentat principalele degradări, propunerile de conservare-restaurare, acestea fiind aprobate de Comisie, iar la încheierea procesului de restaurare în cadrul Comisiei de recepție s-au prezentat documentele privind descrierea lucrărilor de conservare și restaurare efectuate precum și toate documentele justificative ale întregului proces de restaurare-conservare asupra lucrării nr. inv. P. 12.

Atașăm aceste documente în cadrul prezentei lucrări, împreună cu fotografiile martor.

Concluzia:

Particularitatea acestui demers al conservării și restaurării lucrării inv. P. 12 constă în descoperirea unei nou lucrări care îmbogățește patrimoniul muzeal al Secției de Artă și a Muzeului Țării Crișurilor Oradea. Este interesant cum pe parcursul acestui timp îndelungat a trecerii în timp a lucrării, trecând prin atâtea mâini de muzeografi, conservatori, restauratori nu au sesizat aceste mici diferențe privind suporturile pânzei, cu atât mai mult cu cât lucrarea a fost și clasată, ceea ce presupunea o cercetare amănunțită atât din punct de vedere stilistic cât și din punct de vedere a materialității ansamblului structural, lucrarea neavând nici barieră antipraf pe verso care să fi împiedicat accesul la contactul cu versoul lucrării.

Personal, această descoperire o consider ca un bonus al abordării profesionale a demersului de restaurare-conservare, ca rezultat al cercetării pe fiecare palier structural și a dotării spectaculoase a laboratorului de restaurare-conservare cu aparatură de specialitate din cadrul Muzeului Țării Crișurilor Oradea – Complex Muzeal.

**MUZEUL
ȚĂRII CRIȘURILOR
ORADEA**
COMPLEX MUZEAL

STR. ARMATEI ROMÂNE NR.1/A, ORADEA, 410087, ROMÂNIA
Tel.: 004 0259 706 101 | Fax: 004 0259 479 918 | CUI: 4287858
E-mail: contact@mtaricrisurilor.ro Web: www.mtaricrisurilor.ro

nr. 1238/02.07.2020

DIRECTOR GENERAL * MANAGER

Dr. Aurel CHIRIAC

PROCES VERBAL DE CONSTATARE

Încheiat azi, 1 iulie 2020. Urmare a procedurilor standard privind verificarea stării de conservare a obiectelor care intră în expoziția permanentă s-a procedat la demontarea lucrării inv.P.12 pentru verificarea stării de conservare pe toate palierele constitutive și repunere a obiectului într-o stare optimă de conservare pentru valorificarea muzeală. În urma demontării și a analizei structurale s-a constatat că pânza originală pictată cu subiectul *Femeia cu papagal*, este atașată peste o altă pânză pe același șasiu. Menționăm, pânza nu prezintă urme ale unor detașări anterioare de pe șasiu și totodată nu este o dublare propriu zisă, ci pânzele sunt doar suprapuse existând spațiu între cele două. Existând posibilitatea ca datorită spațiilor între cele două pânze să fie contaminat cu fungi și bacterii care ar putea distruge suportul de pânză, restauratorul a solicitat întocmirea comisiei formată din: restaurator pictură Florian Heredea, Șef Secție Artă Roșu Aurel și conservator Szilagyi Ildiko, pentru a se lua o decizie în comun în urma prezentării datelor privind starea de conservare de către restaurator. În urma analizei prezentării făcute s-a luat decizia scoaterii pânzei de pe șasiu pregătind pânza pentru o reatașare pe un alt șasiu întrucât prima pânză de pe șasiu ar prezenta posibilitatea existenței unei alte lucrări. Pentru a proteja informația picturală întrucât scoaterea de pe pânză presupune acțiuni mecanice asupra suportului s-a aplicat un feising de hârtie japoneză cu adeziv proteic, prin aceasta efectuându-se și o consolidare profilactică a întregului ansamblu pictural. După care s-a trecut la îndepărtarea cuielei de fixare a pânzelor de pe șasiu. În urma scoaterii pânzei în prezența comisiei s-a constatat că pe prima pânză există o eboșă (desen în creion și pensulă cu scenă de gen cu doi copii). Întrucât în urma acestei descoperiri apar două lucrări pe un număr de inventar comisia a solicitat prezența domnului director Dr. Aurel Chiriac pentru a prezenta toate datele și a se hotărî procedura de urmat în acest caz,

Concluziile comisiei la sugestia domnului director sunt următoarele:

- Întocmirea unui act justificativ pentru inventarierea lucrării descoperite
- Pașii de urmat pentru finalitatea întregului demers de restaurare și conservare.

Comisia:

Florian Heredea, restasurator pictură
Aurel Roșu, șef secție Artă
Szilagyi Ildiko, conservator

Foto 1 – Proces verbal de constatare

Aprob.

DIRECTOR GENERAL – MANAGER

Dr. Aurel CHIRIAC

ACT JUSTIFICATIV

Urmare a procedurilor standard privind verificarea stării de conservare a obiectelor care intră în expoziția permanentă s-a procedat la demontarea lucrării inv.P.12 pentru verificarea stării de conservare pe toate palierele constitutive și repunere a obiectului într-o stare optimă de conservare pentru valorificarea muzeală. În urma demontării și a analizei structurale s-a constatat că pânza originală pictată de artistul Hans Canon, cu subiectul *Femeia cu papagal*, este atașată peste o altă pânză pe acelaș șasiu. Pânza nu prezintă urme ale unor detașări anterioare de pe șasiu și totodată nu este o dublare propriu zisă, ci pânzele sunt doar suprapuse existând spațiu între cele două.

Întru-cât în urma acestei descoperiri apar două lucrări pe un singur număr de inventar, cu aprobarea domnului director Dr.Aurel Chiriac, SOLICITĂM un alt număr de inventar pentru lucrarea descoperită.

Întocmit,

Florian Herdea

Șef Secție Restaurare
Restaurator pictură

Foto 2 – Act justificativ

Muzeul Țării Crișurilor Oradea
Secția de Restaurare

Nr. fișă restaurare: inv.P.12

FIȘĂ DE RESTAURARE

- OBIECT: CANON HANS (1829-1885) - Femeie cu papagal
- PROVENIENȚĂ: colecția de arta universală a secției de artă
- PERIODIZARE: baroc
- AUTOR: ANONIM
- TEMĂ ICONOGRAFICĂ: PORTRET OFICIAL
- NR. INV.: P.12
- DIMENSIUNI: 127/85 cm
- TEHNICĂ ARTISTICĂ: ulei pe pânză
- MATERIALE UTILIZATE: lemn, pânză, culori de ulei, verni
- MENȚIUNI SPECIALE: nesemnat, nedatat
DESCRIEREA TEMEI ICONOGRAFICE Portretul unei tinere femei în alb, cu trandafir în păr, redată 3/4 în semi-profil spre stânga. Poarta pelerina alb-argintie, în mâna stângă ține un papagal gri. În dreapta-o coloană maronie, în fundal cerul-albastru cobalt. În stg-draperie roșie.
DESCRIEREA STĂRII DE CONSERVARE A OBIECTULUI ÎNAINTE DE RESTAURARE - Șasiu: regulamentar, cu pene de tensionare și pantă de retragere, masă lemnoasă degradată cu pierderea rezistenței mecanice, mobilizarea articulațiilor. - Suport: fibra textilă oxidată conform vârstei cu pierderea rezistenței mecanice la întindere și schimbarea culorii (brunisare). - Preparație: compoziție conform epocii, ușoară degradare aliantului. Prezintă cracluri în rețea regulată de bătrânețe împreună cu stratul pictural. - Strat de culoare: are o bună aderență la preparație. - Stratul de protecție (vernisi): oxidat cu virare în galben, cu impact negativ asupra percepției estetice a ansamblului imaginii. Prezintă murdărie aderentă rezultat al suspensiilor din aer, precum și urme de dejecții de insecte cu consecința atacului chimic asupra stratului de culoare amprentându-l.
BULETINUL DE ANALIZĂ S-au făcut analize din punct de vedere fizic cu sistem reflectografic cu infraroșu, cu lampă cu raze UV, lampă cu raze IR, s-a folosit lumină tangențială și direct, microscop stereoscopic, lupă bioculară.
DIAGNOSTICUL Lucrare deteriorată pe toate palierele structurale.
PROPUNERI ÎN VEDEREA CONSERVĂRII ȘI RESTAURĂRII - Șasiu: datorită stării de conservare precare a masei lemnoase a vechiului șasiu precum și a dimensiunii de debitare a șipilor din componența acestuia (sub dimensiune), este necesară înlocuirea acestui șasiu cu unul regulamentar care să asigure o bună stare de conservare a suportului și a stratului pictural. Se va adăuga o traversă de consolidare pe latura lungă și scurtă. - Suport: În cazul acestei lucrări datorită stării de conservare relativ bune conform principiilor minime intervenții s-au optat pentru dublarea doar a marginilor suportului pentru a reuși o bună tensionare în vederea obținerii planeității suprafeței picturii. - Preparația: refacerea adeziunii la suport prin consolidări la cald și presă (feising de protecție a suprafeței pictate) pentru asigurarea stratului de culoare. - Strat de protecție (vernisi): probe de curățare prin solubilizarea rășinii din componența verniului anterior oxidat și cu murdăria aderentă, subțierea acestuia până în apropierea stratului de

Foto 3 – Fișă de restaurare – pag.1

culoare. - Strat de culoare: Vernisare și reglarea unghiului de refracție optim, verni saten. Pregătire pentru înrămare regulamentară. Tratament profilactic biocid și de consolidare a rezistenței mecanice a masei lemnoase din componența ramei, restaurarea zonelor cu stucatură deteriorată. - Toate operațiunile vor fi înregistrate cu foto martori și vor fi arhivate.
DESCRIEREA LUCRĂRILOR DE CONSERVARE ȘI RESTAURARE EFECTUATE Șasiu: Datorită stării de conservare a masei lemnoase s-a optat pentru înlocuirea șasiului original cu un șasiu nou regulamentar. Suport: Întrucât starea de conservare a suportului de pânză se prezenta în condiții relativ bune, conform principiului minimei intervenții după o prealabilă consolidare a ansamblului stratului pictural pentru refacerea adeziunii la suport, s-a consolidat stratul pictural, asigurându-l cu feising, iar pentru atașarea în condiții optime a suportului de pânză la șasiul nou și pentru asigurarea unei planeități corecte asupra feței pânzei s-au dublat marginile cu pânză, cu adeziv termoplastic. Grundul: Se prezintă în condiții bune cu o bună adeziune la suport, este craclat în rețea regulată (cracluri de vârstă), pentru refacerea adeziunii datorită oxidării adezivului din componență, s-a făcut consolidare cu adeziv proteic. Prezintă uzuri funcționale perimetrice cu lacunări de grund împreună cu strat de culoare, rosături, împunsături, zgârieturi. Stratul de culoare: Pictat cu tușe aparente în relief, o bună aderență la suport, ușoare deteriorări funcționale perimetral în zona de contact cu rama prin rosături. Stratul de protecție: datorită oxidării rășinei din componența acestuia și a murdăriei aderente, s-a optat pentru subțierea verniului și înlăturarea murdăriei aderente. După terminarea operațiunilor de restaurare s-a înrămat regulamentar, starea de conservare a lucrării fiind una bună optimă pentru valorificarea muzeală.
FOTOGRAFII DE ANSAMBLU ȘI DETALII, EFECTUATE ÎNAINTE DE RESTAURARE, ÎN TIMPUL RESTAURĂRII, DUPĂ FINALIZAREA LUCRĂRILOR DE CONSERVARE ȘI RESTAURARE - Înainte de restaurare

Foto 4 – Fișa de restaurare – pag.2

- În timpul restaurării			
- Subțiere verni și curățare			
- Foto control UV			
- După restaurare			
ALTE DOCUMENTE – ARHIVA FOTO MARTOR A TUTUROR OPERAȚIUNILOR ȘI A STĂRII DE CONSERVARE ÎNAINTE ȘI DUPĂ RESTAURARE.			
RECOMANDĂRI DE DEPOZITARE/ EXPUNERE			
Conform normelor legislației privind patrimoniu mobil.			
RESTAURATOR: Herdea Florian			
DATA ÎNCEPERII LUCRĂRILOR: iunie 2020			
DATA ÎNCHEIERII LUCRĂRILOR: august 2020			

Foto 5 – Fișa de restaurare – pag.3

Foto 6 – Lucrarea descoperită

Foto 7 – Lucrarea descoperită - detaliu

Foto 8 – Verso lucrare descoperită

Foto 9 – Toaletarea inițială

Foto 10 – Desfacerea toaletării și descoperirea celei de a doua pânze